

Stredoveké arabské predstavy o pôvode písma

1. mýticko-náboženské – opierajú sa o židovsko-kresťanské predstavy.

Delíme ich do dvoch podskupín:

- a) tvorcom písmen a pera bol Boh: z lúča, ktorý sa potom premenil na alif a z neho vznikli ostatné písmená; iná teória hovorí, že stvoril toľko anjelov, koľko je písmen a každý anjel predstavoval jedno z nich
- b) arabskú abecedu vytvoril Adam:
 - abecedu ho naučil Boh
 - Adam vytvoril abecedu sám

2. Opierajúce sa o legendy

- a) Jemenský pôvod: pri zrode písma stáli Juhoarabi
- b) Severoarabský pôvod: spojený s Hírou a Lahmovcami (významnú úlohu zohralo mesto Anbar na severozápad od Bagdadu)

Charakteristické črty raného arabského písma

1. písmená sú niekedy od seba hodne vzdialené a nemajú ešte podobu, ktorá sa dnes píše na konci slova
2. chýbajú bodky: 28 arabských konzonantov sa zapisuje len 17 písmenami, ale aj tie je niekedy ťažké rozlíšiť
3. Na konci riadka je ešte prípustné slovo rozdeliť

Typy raného arabského písma:

- a) kúfske (hranaté, sviatočné) – mesto Kúfa v južnom Iraku
- b) nashí (okružle) – vzniká v Hidžáze v posvätnom okrsku

Ďalší rozvoj arabského písma

Diakritické znamienka – ich potreba vyplývala z toho, že mnoho písmen bolo úplne identických (napr. bá', tá' alebo rá', záj). Mimoriadny význam pri rozvoji arabského písma malo zapísanie a hlavne potom opisovanie Koránu

Reformy chalífu Abdalmalika v VII. storočí – administratívne a jazykové. Jeho iracký miestodržiteľ Hadždžádž ibn Júsf podľa tradície presadzoval zavedenie diakritiky (bodky). Vzniklo 15 písmen s bodkami (pod vplyvom sýrskeho písma) a ostalo 13 písmen bez diakritiky. Avšak ešte aj v 13. a 14. storočí existujú rukopisy bez bodiek a existovalo mnoho teórií proti ich používaniu.

Dlhé samohlásky

- Už v 1. polovici 1. tisícročia pred n.l. sa u **Aramejcov** vytvoril zvyk vyznačovať dlhé samohlásky za pomoci tzv. slabých alebo nie ozajstných spoluhlások: **alif, wáw, já'** pre **á, ú, í**. Išlo hlavne o dlhé samohlásky na konci slova. Arabské písmo v prvej fáze vyznačovalo uprostred slova prakticky len ú, kdežto á sa písalo prakticky iba v pozícii na konci slova. Neskôr sa á začalo zapisovať aj uprostred slova, ale *pôvodný zápis pretrval v Koráne napríklad u slova Alláh.*

Takzvaná pridaná diakritika

- Používa sa hlavne na označovanie krátkych samohlások, ale aj na vyznačenie chýbajúcej samohlásky, zdvojenej spoluhlásky, viazaného čítania a pod.
- Tieto značky nepatria vlastne k arabskému písmu, ale iba pomáhajú jednoznačne prečítať veľmi ťažký alebo posvätný text (Korán)
- V prvom období sa bodky nad spoluhláskami vyznačovali čiernym atramentom, nad samohláskami červeným atramentom
- S cieľom jasne odlíšiť interpunkciu pre spoluhlásky a samohlásky sa pre samohlásky začali postupne používať namiesto bodiek malé značky vytvorené z písmen alebo skupiny písmen

Polemiky ohľadom tzv. vokalizácie textov

- Od polovice 8. storočia prebiehali ostré spory medzi filológmi (*kurrá'*) a právnikmi (*fukahá*) o tom, či je prípustné Korán, ktorého text zoslaný Bohom v konzonantnej podobe je posvätný, doplniť rôznymi pridanými značkami (tzv. vokalizácia)
- Vývoj systému arabského písma so všetkými pridanými značkami trval prinajmenšom dve storočia

Číslice

- Podobne ako v hebrejčine aj v arabčine malo každé písmeno aj svoju číselnú hodnotu. Napriek zmenám v poradí písmen v abecede (*abdžadíja*) si konzony zachovali pôvodnú číselnú hodnotu (mystika čísel a mien, amulety a veštenie). Počítanie „písmenami“ si Arabi zachovali ešte i dlho potom, čo prebrali indické číslice
- Indické číslice (1-9, nulu reprezentovalo najskôr prázdne miesto) nachádzame najskôr v sýrčine r. 622
- Podobne ako Indovia aj Arabi píšú číslice zľava doprava, teda opačne ako je to u arabského písma. Na západe arab. sveta vzniklo aj ďalšie zaznamenávanie číslic (nazývané *ghubár* = *prach*), od východoarabského odlišné hlavne pri vyšších číselných hodnotách. Z *ghubáru* v Európe vznikli tzv. arabské číslice.

Rozšírenie arabského písma

- Spolu s islámom sa šírilo aj arabské písmo, prevzali ho Peržania, osmanskí Turci, zapisovali sa ním aj niektoré subsaharské jazyky, na východoafrickom pobreží napríklad svahilčina, v strednej Ázii ním písali rôzne turkické populácie, tiež Azerovia či Tatári, na východe sa dostalo k Ujgurom, do Indie (dnes urdčina) a Malajska